

Szerkesztési Iroda:
Nagybecskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Előfizetési árak:
Egész évre ----- 24 kor.
Félévre ----- 12 .
Negyedévre ----- 6 .
Egy hóra ----- 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknál.

Megjelenik
vasár- és ünneppalok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1903.

XXXII. évfolyam. 228. szám.

Csütörtök, október 8.

Deák Ferenc napja.

Nagybecskerek, október 8.

(X) A mai napot a haza bölcsének szentelte Torontálvármegye közönsége. A vármegye minden részéből eljött a lakosság, hogy akkor, mikor széles ez országban mindenütt megülik Deák Ferenc születésének századik évét, nemzetiségi különbség nélkül tüntessen ama férfiú neve mellett, ki döntőleg folyt be a magyar nemzet sorsába a legválságosabb percekben.

Büszkeséggel jegyezhetjük fel, hogy a törvényhatóságok sorában Torontálvármegye volt az első, mely a nagy államférfiu iránt leróta a kegyelet adóját, s ez könnyen érthető, mert kevés helyen nyílt alkalma a közönségnek oly közvetlenül szemlélhetni Deák alkotásainak nagyságát és halhatatlanságát, ki abban az időben lett a nemzet vezére, mikor a költő így kiáltott fel: Szegény haza, mi hátra vagy! Az ország leghatalmasabb szellemei elcsüggedtek, csak Deák Ferenc nem, mert ő bizott abban a tiszta forró érzésben, mely buzgón ragaszkodik a hazához.

A történelem bizonyítja, hogy volt oka hazájában és — önmagában bizni. Maga mondta, hogy jobban tudja szeretni a hazát, mint gyűlölni ellenségeinket. Szilárdtsággal, de óvatosan törekedett eszméit e haza javára megvalósítani. S mintha csak a mostan domináló népszónokokról volna szó, megjegyzi, hogy nem a lehangosabb szó a közvélemény. S arra inti nemzetét, hogy a törvényes tért ne hagyja el. A törvény oly nyugalmat ad a léleknek, hogy a legsúlyosabb eseményeket is, ahhoz ragaszkodva, be lehet várni; épen ez idézi elő azt, ami a türelemnél legfőbb, hogy méltósággal türrünk, mert a méltóságot a törvényesség adja meg és semmi más. Vajjon emlékeznek-e a bölcs szavakra azok, kik a mai válságos helyzetből mindenféle törvénytelen eszközökkel akarják a nemzetet kiszabadítani?

E soroknak nem lehet célja Deák Ferenc államférfiu működésének méltatása. A magyar történelem legfényesebb lapjára van az ő neve fölírva, mely csak annál ragyogóbban marad az utókorra, mert tudja, hogy csak azt az egyet kívánta nemzetétől és királyától: hogy becsületes embernek tartsák.

Hogy ennél mennyivel többre tartotta és tartja nemzet és uralkodó egyaránt, annak a bővebb kifejtésére nincs szükség. Ha más nem mutatná, hát bizonyítja az a körülmény, hogy a törvényhatóságok egymás után sietnek a legbölcsőbb magyar államférfiu századik születésnapját megünnepelni.

Torontálvármegye közönségének érzelmeit a mai őszi közgyűlésen dr. Vinczehegyi Ernő tolmácsolta. A vármegye fiatal főjegyzője nagyszabású beszédet mondott, ékes szavakban méltatván Deák Ferencben az államférfiu, a nagy szónokot, a kodifikátort, kiről feljegyezte a történelem, hogy „se több erővel, se több méltósággal és sikerrel nem tolmácsolta soha senki e nemzet érzelmeit és kívánatait.”

A főjegyző gondos tanulmányra valló beszédje érdekes és értékes korrajz, mely méltó arra, hogy levéltárunkban legnagyobb férfiaink szellemi termékei mellett foglaljon helyet.

A remek beszéd, melyről igen találóan jegyezte meg közéletünk egyik előkelősége, hogy Deák Ferenc nyelvén és szellemében

van tartva s különösen ott árult el nagy tudással párosult tapintatot, ahol az aktuális viszonyokat vonta fejtegetéseibe körébe, egyhangu helyesléssel találkozott, mely akkor nyilatkozott meg legtüntetőbben, mikor maga az elnöklő főispán, kinek magvas rövid üdvözlő beszédje is közelismerésben részesült, tett indítványt arra nézve, hogy a főjegyző szónoki remeke egész terjedelmében vételessék fel a közgyűlés jegyzőkönyvébe.

Orómmal tekintünk vissza a mai közgyűlésre, mely ismét tanujelét szolgáltatva annak, hogy a magyar megbecsüli nagyjait, s hogy sem a mindennapi gondok, sem a sivár politikai viszonyok nem irtották ki a közönségből a hazafias lelkesedést.

A közgyűlés lefolyásáról a következő tudósítás számol be:

Az őszi közgyűlés.

Az őszi közgyűlésre szép számmal gyűltek össze a törvényhatósági bizottsági tagok s a közgyűlés képének a díszmagyar és fekete szalondruhák élénk és ünnepes színt kölcsönöztek.

Dr. Dellimanics Lajos főispán lelkes éljenzés közt elfoglalja az elnöki széket s miután néhány meleg szóval üdvözli a megjelent bizottsági tagokat, az őszi közgyűlést megnyitja.

A közgyűlésen jelen voltak:

Jankó Ágoston, dr. Vinczehegyi Ernő, Rigó István, Filkovic Boldizsár, Bielek Antal, Szilágyi Albert, dr. Balás Iván, Hertelendy Ferenc, Poroszkay Béla, Beller István, dr. Mihálovics Ödön, dr. Riesz Jakab, Bogcha Márton, Zsiross Imre, Hegedüs Kálmán, Ország Péter, ifj. Kozenkay Béla, dr. Plechl Szilárd, Lowieser Imre, Tallán Emil, Hadfy Károly, Gyertyánffy Dénes, Főris József, Hauser Károly, br. Steinbach Antal, Radonics Gyula, dr. Gyertyánffy Jenő, Horváth Zoltán, Uzbasich Gáspár, Semsey Gyula, ifj. Tulics György, Szentiványi Ferenc, dr. Mihálovics István, dr. Anna Ernő, Alföldy Ede, Barth Károly, Balácsi József, dr. Billitz Béla, Botka Béla, dr. Brájer Lajos, Benkovic Mihály, Bodnár József, Belitska Gusztáv, ifj. Bodor Gyula, Chemniczky Gyula, dr. Csávossy Ignác, Csávossy Béla, Csekonics Sándor gróf, Dr. Demkó Endre, Dörner Márton, Fohsz György, Faur Kornél, Feimer István, Fendler Károly, Forster Imre, Gál Imre, Hannoncourt Félix gróf, Horváth Károly, Hegedüs János, Hollstein Ede, Jagodics Bogumil, Iljevics István, Joanovics György, Junker János, Karácsonyi Andor, dr. Kiss János, Kiss Sándor, Kiss Kálmán, Knáb Ádám, dr. Klein Mór, Kayser Alajos, Kaufmann István, Kécsi Tivadar, Lokajcsék Fülöp, Lebovics Daniel, Mayer Rezső, Mesterovics Pál, dr. Milos Aurél, Márkutz Márk, Mesterovics István, Miskovits Miksa, Napholtz Ágoston, Neurohr József, dr. Nagy Dezső, Oldal Antal, Opreán Terentie, Omalyev Milán, Predragovics Kristóf, Popovics György, Petrovics János, Pavelka Mihály, dr. Pollák Győző, dr. Perisics Zoltán, Rankovics Szvetozár, Rehák István, Szabó Ferenc, Szalay József, Szentiványi Zoltán, Schütz Péter, Steinitzer Géza, Strosz Béla, dr. Sal Ferenc, Tokody Ödön, dr. Tóth István, Weisz Izidor, dr. Várady Imre, Vuchetics Árpád, dr. Végh Lajos, Vuchetics István, Weinrich Vilmos, Zsiros József.

A költségvetés.

A közgyűlés első tárgya a vármegye költségvetése lévén, az elnöklő főispán fölkéri dr. Vinczehegyi Ernő előadót a költségvetés előterjesztésére.

Dr. Vinczehegyi Ernő főjegyző előadja, hogy 1904. évre előirányoztak személyi járandóságban 405.773 kor. 30 fillért, dologi kiadásokra 69.934 kor. 64 fillért. Összesen 475.707 kor. 64 fillért. Fedezet 475.883 kor. 41 fillér, felesleges 175 kor. 47 fillér. A megelőző évihez képest tehát a szükséglet 5167 kor. 60 fillérrel, a fedezet 5510 koronával, a felesleg pedig 142 korona 40 fillérrel több.

A közgyűlés a költségvetés egyhangulag elfogadja.

Utána beterjeszti az 1904. évre kivetendő

vármegyei pótdókra nézve a következő javaslatot:

1. a vármegyei közkórház alapra	1.25%
2. 400.000 kor. kölcsönre	0.75%
3. a törvényhatósági tisztviselők, segéd- és szolgazemélyzet törzsjárandóságai emelésére	0.50%
4. a tiszti nyugdíjalap gyarapítására	0.50%
Összesen	3.00%
5. Ezenkívül a Torontáli h. é. vasutak s a várm. utiállap pénzügyeinek rendezésére fölvetett 2.5 millió koronás kölcsön annuitására az 1901. évi XVIII. t.-cikk alapján	2.50%
Összesen	5.50%

A közgyűlés a pótdókat is egyhangulag megszavazta.

Választások.

Következett egy szolgabírói állás betöltése. Elnöklő főispán felszólítja a törvényhatóságot, hogy a kijelölt bizottságba válasszon 3 tagot. Jankó Ágost alispán indítványára megválasztják Botka Béla, Bayer Lajos és Tóth István b. tagokat, a főispán pedig törvényadta jogánál fogva kinevezi Csávossy Bélát, Karátsonyi Andort és Steinitzer Gézát. Szavazás esetére a szavazatszedő küldöttség elnökévé kinevezi Tóth Istvánt, tagoknak dr. Pollák Viktort és dr. Várady Imrét, jegyző dr. Wattay Dezső.

Miután a bizottság visszavonult és újra megjelent a teremben, elnöklő főispán jelenti, hogy a következőket jelölték: Dr. Tóth Béla, dr. Wattay Dezső, Bánlaky András, Draxler Bruno és Bartóffy István.

A közgyűlés egyhangulag megválasztja dr. Tóth Bélát, ki nyomban le is teszi az esküt.

Azután betöltötték a közigazgatási bizottsági tagságot. Valamennyi beadott 64 szavazat Schulpé Vilmosra esett.

Dr. Dellimanics főispán felfüggeszti az ülést, arra kérve fel a tvh. bizottság tagjait, hogy menjenek el vele a r. k. templomba.

Az istentisztelet végeztével folytatták a közgyűlést és sürgősségi indítvány alapján elővették a csávossi Temeshid ügyét.

Az állandó választmány azt javasolja az ügyben, hogy a hidépítési versenytárgyalás elbírálása előtt mondja ki a közgyűlés, hogy abban az esetben, ha az érdekeltség jogerős alakban arra kötelezi magát, hogy évenként 1600 koronát az uti alapba mindaddig befizet, míg az uti alapnak a hid fentartása folytán eddig felmerült és még felmerülendő kiadásai fedezve lesznek s a hid javítási költségeit magára vállalja, a vámszedési jogot a megye beszüntetni hajlandó.

A közgyűlés Csávossy Béla és Faur Kornél felszólalása után Steinbach Antalnak azzal a kibővítésével fogadja el, hogy miután a szóban forgó hid javítási költségei évenként 2644 koronára tehetők, az esetben, ha a községek a 2600 koronát állandóan megfizetni hajlandók, akkor is hajlandó a vármegye a vámszedési jogot beszüntetni. Önként értetődik, hogy ebben az esetben úgy az építési, mint a fentartási költségeket a vármegye fedezi.

Az elnöklő főispán ezután a közgyűlést berekesztette és folytatását holnap délelőtt 10 órára tűzte ki.

A Deák-ünnepély.

A templomban.

A róm.-kath. templom a Deák Ferenc emlékeztetőre tartott háladó istentiszteletre zsufolással megtelt a megyebizottsági tagokkal és más közönséggel.

Az istentiszteletet Szabó Ferenc apát, orsz. képviselő végezte fényes papi segédlettel.

A diszgyűlés.

Miután dr. Dellimanics Lajos főispán a diszgyűlésre való tekintettel a közgyűlést mára felfüggesztette, folytatását pedig holnapra tűzte ki s ezzel a közgyűlést berekesztette, a diszgyűlést a következő beszéddel nyitotta meg:

Deák Ferenc, a haza bölcsének 100-ik születésnapja emlékének van szentelve a mai nap s nem hiszem, hogy volna ember e hazában, ki eme kegyeletes ünnepélyen nem a magyar szív igaz

örömeivel és hálájával volna eltöltve, hogy volna közöttünk valaki, ki az egek hatalmas istenéhez hálátelt szívvél ne tekintene fel, hogy a magyar nemzetnek megadta Deák Ferencet. Mai súlyos helyzetünkben a kibontakozás útját csakis Deák Ferenc szellemének felidézése útján érhetjük el, hisz ki volt nagyobb mestere a nemzet és királya közötti igaz megértetésnek, mint ő.

Bizunk az isteni gondviselés jóságában, hogy Deák Ferenc haló porából ki fog fejlődni az a terebélyes tölggy, mely megóvjá sokat hányatott édes hazánkat a dúló viharok ellen és rövid időn be fog állani ismét az a boldogító érzés, a midőn a nemzet és legalkotmányosabb királya megértve egymást, nemzet és király karöltve a hazát a boldogulás útján vezethetik tovább.

Ezek előrebocsajtsa után elvetve a legalkotmányosabb királyt, a diszközgyűlést megnyitóm és a vármegye főjegyzőjét felkérem az ünnepi beszéd előadására.

A főjegyző ünnepi beszéde.

A zajos éljenzéssel fogadott megnyitó után dr. Vinczehidly Ernő m. főjegyző a következő magas szárnyalású, eszmékben gazdag ünnepi beszédet mondotta:

Méltóságos Főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Tavaszi volt, pompázó május, a mikor Torontál vármegye közönsége elhatározta az ünnepély megtartását. Tavasz volt s a lelkek eltelve mély reménnyel. — Ma, közéletünk sivar avarán járva, jutottunk el az ősz lemondó csüggedéséhez.

S jókor esik ez emlékezés, mert elfordulhatunk az élők, a nagyhoz, a halotthoz. És amit hiába keresünk a való életben, megeljük, ha elzarándoklunk e sirhanthoz: a megnyugvást s kötelességeink útját.

Talán a történelem értelme ez évforduló. A haza bölcsese nem szólhat már meg, hogy rendet teremtsen a kuszaságban. Néma ajka már nem világosíthatja fel — mint annyiszor tevő — a királyt arról, hogy mi a jogunk s miből nem engedhetünk. S olympusi szemöldökének ráncai elől nem futamodnak már meg a léha kontárak s nagyképűek, kik oly hamar teszik tönkre, amit az a nagy elme oly nehezen alkotott meg.

De ha ajka örökre lezáródott is, emlékezete az, mivel megsegít nemzetünk jó szelleme. Az az Erő, amely a magyart ezer éven át mint magában álló, hullámterítő szirtet, az ellenséges elemek zivatarában, megtartotta, fejlesztette s megerősítette.

Ez az Erő él ma is. Szunnyad. De fel kell eszmélnie e nagy évfordulón. S meg fogja világosítani elméinket s lelkünk elé idézni azt, mit már-már feledni látszunk, hogy minek köszönhetjük esudával határos fennállásunkat:

Nemzetünk két kiváló tulajdonának. Az egyik az, hogy népünk vitéz volt testileg-lelkileg. Hogy tudott a hazáért tűrni szegénységet, javai elkobzását, a szegyeteljes halált a bitón, ha kellett, de jogfeladás, olyan Magyarországon nem volt.

A másik, hogy államfőntartó képessége van. E képesség nyilvánulása más-más minden nemzetnél. Más a franciánál, más a tömérdek német nemzetnél s más a kevésszámú rokotalan magyaránál. E nemzetnek nem voltak összekötetései. Nem pártoltatta magát. Nem tkingetett sem Róma, sem a germán és szláv fajok metropolisai felé.

Magában állt, büszkén, keményen, de okosan és mérsékeltén. Az a híres magyar politikai érzék, az nem csak abban állt, hogy nem engedünk, de hogy soha tuzón nem követelünk.

Magyar nemzeti különlegesség az a mi conservativságunk, a melyik mindig a szabadság intézményeinek védelmében s az azokhoz való ragaszkodásban állott, a melyik ép oly távol esik a reakció sötétségétől, mint a szabadság kicsapongásaitól.

Az a nemzeti felbuzdulás, amelyik II. József intézkedéseit elsöpörte, a szabadságért történt s conservativizmus volt. A legfelvilágosultabb intézményeket akarta reánk tukmálni. De ezek nekünk nem kellettek. Elméleti fejtegetések nem csabítottak. Nekünk a mi valdái, régi, jó törvényeink kellettek.

Es jól van az így ma is. Ime, a vármegyék, az alkotmányok annyiszor gonyolt bástyái! A most folyó események mernyre igazolják, hogy valóban azok.

Fogadtunk mi el nyugati intézményeket, reá is huztuk azokat ázsiai természetűnkre, de jó

életosztónk sugallja, hogy ne hagyjuk el a kipróbált régi.

S mindennek: a magyar nemzet most felsorolt tulajdonságainak, a magyar alkotmányos felfogásnak, a hatalmunkat s erőnköt alkotó nemzeti geniusnak megtestesítője, Deák.

Évszázadokat világít meg azon máglya fénye, a melyet Kossuth gyújtott meg nemzetének, évszázadokra elegendő teremtő eszmével árasztotta el az országot, az az önmagát felemészítő hatalmas vulkán: Széchenyi, de a legtipikusabb magyar közöttük Deák marad.

Magyar benne agyának minden sejtje, testének minden izomrostja. Még hibái is oly igaz magyarok.

Az a huzódás az előtérbe való lépéstől, a mely már a kényelemszeretettel határos, az hogy a teret átengedte kevésbé arra valóknak, mindaddig, míg az ország komoly érdekei, akaratán kívül nem emelték a nemzet élére, azt vetették szemére, mint egyetlen hibát.

Méltóságos ur! Tekintetes tvh. bizottság!

Az eddig mondottakkal azt az eszmét kíséreltem meg körvonalozni, hogy Deák Ferenc óriási sulyának, hatásának és sikereinek forrása az a nagyság volt, mely őt képessé tette arra, hogy fajának, nemzetének összes kiválóságait magában egyesítse.

De nagyon tökéletlen lenne még ezen vázlatos elmélkedés is, ha nem emelnék ki egyéniségének legsajátosabb két tulajdonát: elméjének mélységét s jellemének magasztos mivoltát.

Bölcs volt már 30 esztendő fiatal korában is, a mikor először jelent meg 1833-ban az országgyűlésen. S rövidesen, a nélküli hogy kereste volna, hallgatag közmegegyezéssel vezére lett az alsóháza szabadelvű pártjának.

Tóth Lőrinc mondja róla: „Mint a nap, senkivel sem kacérkodik, hanem föllép egyszerre egész fénytengerével, teljes méltóságában az égbe s a kisebb csillagok elhalványulnak, a földön jóteknony sugár s meleg terjeng.”

Hogy mily szerepe volt a tanácskozásokban, azt szinte Tóth Lőrinc írja le találóan: „Midőn már sokan, igen sokan kibeszélték magukat és elmondák, ki mit tanult Kelemenből, Kövyből, Rotteckből és Beuthamból, szólani kezd egyszerűen, világosan, olykor tréfásan; kezei alatt gyönyörű rendben pereg le a bonnyolult gombolyag; világos szavaira oszlik a kétértelműség köde, a sophisnak család szürkülete: feltűnnek a biztos, határozott álláspontok, a jól megdöntött csatarend.”

S el tudja-e képzelni a mai nemzedék, a vad és kíméletlen előretörtetés e korszakában, hogy az, ki az alkotó, ki a legbonnyolódottabb kérdéseket oly fölnnyel oldja meg, csaknem mindig másnak engedje át az indítványt s a sikert, mely az ő általa adott érvék nyomán fakadt.

Ha szüksége nem volt reá, a nyilvános ülésben nem is szólalt fel. De ha igen, szava döntött. S ellenfeleit nem szellemének vitathatlan fensőbb-ségével, de az igazság erejével győzte le, úgy hogy azokat meg nem alázta.

Fényes szellemi tulajdonságainál tán csak jelleme volt még ragyogóbb.

Ennek is már az 1843—44-iki országgyűlési választásokkor adta esodálatramelő próbáját.

A követi utasítást adó zalamegyei közgyűlésen sikerült a konservatíveknek a felizgatott és becsodított bockoros nemesi haddal, a megyei értelmiség egyhangú ellenzése dacára, a „nem adózunk” jelszót diadalra vinni s így Deák, a másik párt vezére, követséget nem vállalt. De barátai, hogy diadalra segítsék a haladás ügyét, újabb küzdelembe fogtak, miután nem akadt senki, ki Deák helyét hajlandó lett volna elfoglalni. Megkezdtek őt is a korteskedést, etetést, íratást s egy véres összecsapás után diadalra is vitték az adó utasítást s Deákot megválasztották követnek.

De ő e mandátumot nem fogadta el. Barátai mindenféle erőszakkal és szemrehányással igyekeztek őt a követség elfogadására kényszeríteni. A haza iránt hűlennék, Zalamegye iránt hálátlanok neveztek. Majd meg gyáva-sággal s hiúsággal vádolták. S bárha e kifakadások órákon át hullottak fejére a megyegyűlés termében, ő ingathatlan maradt s „zuzott kébellel, feldult kedélyvel” türe a méltatlan bántalmakat és barátai jéghidegségét.

S ez a rendíthetetlen, megközelíthetlen, hiúság nélkül való nagy jellem, megalkudott a leg-hatalmasabb parancsolóval, az Elettél. És aki jogot föl nem adott, engedett a gyakorlati követelményekben.

Az ényomatás legsötétebb korszakát követő időkben az ő működése gondviselészerű volt. Csak azért lehetett akkor oly egyhanguan elismert vezére az országnak, mert jelleme oly magas érintetlenségben állt s mert az önzésnek gyanuja még közelébe se férközött. De pártatlan is a történelemben az a bizalom, melyet nemzete beléje helyezett.

S csak az ő hatalmas elméje igazodhatott el az ellentétes eszméáramlatok amaz utvesztő-jében, a melyek az abszolút korszak rémuralma

után természetszerűleg szélsőségekbe ragadták a lelkeket. Oly világban, a mikor Szemere Bertalan a párizsi „La Presse”-ben kijelenti, hogy ő, a forradalmi Magyarország minisztere, elfogadja az októberi diplomát, a mikor az udvari levegőn nevedett conservatívek, a 47-ek, rövidlátásukban menthetetlenül az összbírodalom karjaiba vezetik az országot, a mikor másik részről az osztrák barbarizmus és kegyetlenkedések által fenntartott forradalmi eszme izgat, a haza bölcsse, reá állott a jogfolytonosság sziklájára a 48-as törvények elismerésének alapjára s nem ingott meg se jobbra, se balra.

Nem engedett az abszolútizmus nyomásának, de nem követelt egy gondolattal sem többet Ausztriától s a Habsburg-háztól a königrázi csata utáni szorult helyzetükben sem.

Meggyőződésének ezen erejével s eljárásának lovagiasságával győzte meg a királyt. S ez biztosította nagy művének sikerét.

Mert mindenek dacára s a mostani események tudatában is, alkotása, a 67-es kiegyezés, nagy mű, mely mint közjogi novum kivívta Európa bámulatát.

Vitathatni, hogy nemzetünk fejlődésére az Ausztriával való közösség korlátai bémítolag hatnak, hogy szabadon szárnyainkra bocsátva hatalmasabban fejlődünk volna. De elvitetni azt, hogy törvénynyel rendezte az osztrák örökös tartományokhoz való viszonyok tartalmát, terjedelmét, elvitetni azt, hogy ezzel a visszavonás magvát képező rendtelenségnek véget vetett, azt nem lehet.

Méltóságos ur! Tek. trvh. bizottság!

Nagy férfiak életének, működésének, tetteinek sulya nem csak közvetlenül alkotásaikban nyilvánul meg, de azon példa jótékony erejében is, melylyel utódaiknak szolgáltnak.

Alakjukat mihamarabb körülveszi a monda himes fátyla s minél jobban távolodunk tőlük, annál fényesebben, ragyogóbban, szinte emberi gyarlóságoktól menten állnak elérhetetlen magaslatokon.

Deák Ferenc hatásánál a történelem e bölcs fénytani esulódása nem jár közre. Oly közel esik még tevékenységének korszaka, annyian élnek még, kik vele együtt harcoltak, kik ismerték emberi gyengéségeivel egyetemben, hogy teljesen tisztán, részleteiben is latjuk működését.

S ennek tudatában állhatjuk, hogy alig volt idő, a mikor e jelenségek annyira ismétlődtek volna, még apróságok hasonlóságában is, mint a Deák újabb küzdelmeinek korszakában felmerülök ma. És sohasem volt nemzetünknek nagyobb szüksége, hogy felidézze ezen idők eseményeit, mint a ma kietlen össze-visszaságában s fontolóra vegye azon tanulságokat, amelyek Deák Ferencnek a nemzet igazáért vívott győzelmes harcából fakadnak.

Vessünk egy futó pillantást az októberi diploma s a februári patens kibocsátása utáni eseményekre.

1861. április 2 dikára hivta össze ő Felsőge az országgyűlést.

A képviselőház szenvedélyes viták után elfogadja 155 szavazattal 152 ellenében a Deák által ajánlott felirati formát. De a részletekben már sok változtatással. Többek között a Deák megszólítása: „Felsőges esászár és király” helyett Ivánka indítványa „Felsőges Úr” lön elfogadva.

Junius 30-dikán a felség e feliratot leginkább a változtatások és megszólítás miatt visszautasítja.

Ez alkalomból az osztrák urak haza nagy loyaltási tüntetést rendez, Auersperg Károly herceg kifejezi az urakháza hódolatát s azt, hogy a esászár jogaira irányuló bármely sérelmet az urakháza a bírodalom elleni támadásnak fog tekinteni.

Ugy hiszem, tek. tvh. bizottság; e hangot a közelmúlt napokban volt alkalmunk hallani.

A képviselőház e visszautasításra felterjesztette az eredeti Deák-féle javaslatot.

De jobb sorban ez sem részesült.

A válaszul leérkező királyi rescriptum jul. 21-én kelt s tulajdonképp hosszadalmas vitatása volt annak, hogy hazánk és Ausztria között reális és nem personális-unió létezik. Végül kijelenti, „hogy az 1448 dik évi törvények azon cikkelyei, melyek az összbírodalom válthatatlan érdekeinek szükséges biztosítékaival, névszerint az októberi diplomával és februári patenssel ellenkeznek „amint azokat általában eddig s oha el nem ismertük, úgy jövőre is elismerni nem fogjuk.”

Es e kijelentés ellenére ő felsége, alkotmányos érzülete, jobb meggyőződése s a világtörténelem eseményei által indítatva, hat esztendővel később szentesítette azon törvényeket, a melyeket ekkor még perhorreskált.

Ez az egyik nagy és megnyugtató tanulság. Igazolása, a husvétii cikknek, hogy valamikor Magyarországon súlyosabb meglegedetlenség mutatkozott, azt majd mindig az osztrák államférfiaknak a magyar alkotmány mellőzésére intézett tanácsa és törekvései okozták, s mindig a fejedelmek lelkiismeretes igazsága és mélyebb belátása orvosolta a bajt, állította helyre ismét a bizalmat és ragaszkodást.

A másik nagy tanulság pedig abban áll,

hogyan szilárd jogfentartás mellett is követhető és követendő oly politika, mely a fejedelmre nézve lehetővé teszi, hogy önértetének és uralkodói tekintélyének sérelme nélkül követhesse előző kijelentésével szemben is jobbra fordult meggyőződését.

Hogy azt a politikát kell követnünk, a melyik, ha nem is tölti ki érzelmeinket, biztosítja hazánk boldogulását, azt, a melyet Deák Ferenc követett s önmaga így jellemzett:

„Ezen politika nem kockáztató merészség politikája, hanem az óvatosság, nem félénk, hanem erőnköz és helyzetünköz van mérve.

Merészség a politikában csak akkor van helyén, midőn tetemes erőre támaszkodik, e nélkül kocka, mely többnyire vakra fordul. Félnék, sőt gyáva az, ki önszemélyét félti, midőn hazájának sorsa forog kérdésben; de ki maga nem fél, hanem félti a hazát, ovatos nem azért, hogy magát baj ne érje, hanem hogy a haza ne szenvedjen, az nem félénk, nem gyáva.”

Látjuk, — tek. tvh. bizottság! — megújulnak az események, de hiába keressük a nagyokat.

S magunkra vessünk, ha ez így van. Minden nemzetnek olyanok vezetői, a minőket megérdemel. Annak a nemzedéknek, a melyik magas ideálok nélkül, a létért való küzdelemben elkopva, önértet hiányában, vagy a hatalom szavát követi, vagy tetszetős és népszerű jelszavakat hajszolva, rövidlátásban kockára teszi hazája boldogulását — annak a nemzedéknek a vezetői se lehetnek titánok.

Hogy másként legyen, csak rajtunk áll! S kötelességünk inkább, mint bármikor, hogy kitörülhetetlenül lelkiünkbe vessük a haza bölcsének emlékezetes intelmét:

„Lehet, hogy nehéz idők következnek ismét hazánkra, de a megszegett polgári kötelesség árán azokat megváltanunk nem szabad. Ha kell, tünni fog a nemzet csüggedés nélkül, mint ősei tőrtek és szenvedtek, hogy megvédhessék az ország jogait, mert a mit az erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják; de a miről nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges. Tünni fog a nemzet remélve a szebb jövődöt s bizva ügyének igazságában.”

Aldó szelleme, megszentelt emléke, örököd-jék hazánk felett!

A mindvégig tetszéssel kísért beszédet percekig tartó taps és éljenzés követte s számosan üdvözölték érte a vármegye ékes szavu főjegyzőjét.

Elnöklő főispán indítványára most elhatározták, hogy a közgyűlés Deák Ferenc emlékeztét jegyzőkönyvileg megörökíti s a főjegyző beszédét egész terjedelmében szintén a jegyzőkönyvbe iktatja.

Küldöttség a budapesti Deák-ünnepre.

Jankó Ágoston alispán indítványára elhatározza továbbá a közgyűlés, hogy Budapest székesfővárosnak október 17-ikén tartandó országos Deák-ünnepélyén a törvényhatósági bizottság küldöttségileg képviselteti magát s koszorút visz. A küldöttségbe beválasztották Jankó Ágoston alispán vezetésével Botka Béla, Csávossy Béla, Csekonic Gyula gróf és Rónay János bizottsági tagokat.

A küldöttséghez azonban csatlakozhatnak más megyebizottsági tagok is.

Elnöklő főispán, miután más tárgy nem volt, a diszgyűlést berekeszti, egyben föl hívja Torontál vármegye minden lakóját, hogy továbbra is azon az uton haladjanak, melyen eddig. (Éljenzés.)

Ezzel a vármegyének főlemelő ünnepélye véget ért.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2 órától 1/8-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délelben gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad. Zuhanyfürdő egész nap.

— **Deák ünnep Törökbecsén.** A Törökbecs-aracsi gazdaszövetségnek alapszabályait a nagyméltóságú földmivelésügyi miniszter megerősítvén, folyó évi október hó 17-én megkezdte működését az ottani Kónya-féle ház e célra felvett helyiségeiben. A kör megnyitása Deák Ferenc születésének 100-ik évfordulója napjára tervezetvén, ugyanezen alkalommal a szövetség Deák emlékének ünnepet ül. Az ünnep sorrendje: 1. Reggeli 9 órakor Deák Ferenc lelketüdvéért gyász-mise a törökbecsei róm. kath. templomban. 2. Déltől 5 órakor taracklövés jelzi az ünnepélyre

készülődést 3. Ugyanakkor a törökbecsei és aracsi önkéntes tűzoltó egyesület gyülekezete a tűzoltó toronynál. 4. Tűzoltók felvonulása fél 6 órakor a törökbecsei főparancsnokhoz, a honnan zeneszó mellett történik a diszfelvonulás a Tiszaparttra, a kör helyiségébe. Este fél 7 órakor a kör helyiségében: a) „Szózat”, éneklí a vegyes kar. b) Ünnepi beszéd Deák Ferencről, tartja főtiszt. Makra Imre, a szövetség elnöke. c) „Honfidal”, Dopplertől, éneklí a vegyes kar. d) Deák emlékezte Szemlér Ferencről, szavalja Sáfrány Lajos. e) „Himnusz”, éneklí a vegyes kar. f) A Tisza partját lámpionokkal kivilágítják s tűzijátékkal egybekötött lámpionos felvonulás lesz énekszó mellett a Tisza medrében. Utána táncmulatság következik.

— **A V. H. O. Sz. ülése.** A Vidéki Hirlap-írók Országos Szövetségének felügyelő bizottsága tegnap Szegeden ülést tartott. A felügyelő bizottság elsőbb hitelesítette a mult ülés jegyzőkönyvét, azután újból elnököt választott. Elnök lett újból, egyhangu szavazattal Csányi János, a felügyelő bizottság eddigi érdemes vezetője. A félvi mérleget, a szövetségi számadási könyveket s a kézi pénztárt vizsgálták át, amiket rendben találtak. A mérleg szerint s a vizsgálat által megállapított szövetségi vagyon az alábbi részletezésekben mutatkozik: Szövetségi vagyon 105.390 kor. 52 fill. Ebből a segély-alapé 67.347 kor. 41 fill. A mostani félvi bevételé 6.962 kor. 75 fill. A félvi kiadások 2.345 kor. 03 fill. A tiszta jövedelem 4.617 kor. 72 fill. A félvi folyamán a Szövetség 910 koronát adott ki segélyül.

— **A gabona-tér közeve.** A gabona-téri lakosok tegnap kérvényt nyújtottak át dr. Perics Zoltán polgármesternek, a melyben kéri, hogy a Temesvári-ut kezdetétől a Tomasováci-utig a Gabona-téren át gyalogjárda létesíttessék, nehogy a közönség, mint eddig is, esős időben kerülő utat legyen kénytelen tenni. A polgármester megígérte, hogy a mennyiben a kérés indokolt, úgy intézkedni fog, hogy a gyalogjárda mielőbb létesüljön, annál is inkább, mivel éppen most, a kishid felépítésénél nagyobb mennyiségű burkolatko áll a város rendelkezésére s így a munka alig jár költséggel.

— **Oktober 6. a vármegyében.** Több helyről vettünk tudósítást a vármegyéből oktober 6-ikának megünnepléséről. Az ünnepekről szóló értesítést a mai nagy anyaghalmaz miatt lapunk holnapi számában közöljük.

— **Rákóczi-ünnep Zombolyán.** A „Zombolyai Józsefkör” a „Zombolyai férfi-és iparos dalárda” közreműködésével oktober hó 11-én vasárnap este 8 órakor a „Jemelka-szálloda” nagytermében, II. Rákóczi Ferenc 200 éves dicső emlékére, hazafias ünnepélyt rendez. Az ünnep műsora: 1. a) „Rákóczi kesergője”, b) „Kuruc dal”, c) „Hajdu tánc” Kálditól, éneklí a iparos dalárda férfikara. 2. Ünnepi beszéd, tartja dr. Kerényi Miklós. 3. „Szülőföldem”, Erődy Ernőtől, éneklí az iparos dalárda vegyeskara. 4. „Rákóczi visszatér”, Illés Bálinttól, szavalja Halml Antal ur. 5. „Himnusz”, Engeszer M.-től, 6 szólamu vegyeskar hegedű és harmoniumkísérettel, előadja a férfi dalárda. Utána tánc. Belépő díj: Személyjegy 1 kor. Családjegy 2 kor. 40 fillér. A tiszta jövedelmet Rákóczi hamvainak hazaszállítására fordítják.

— **Az országos baromfi kiállítás.** A Plankert mozgalmas és szokatlan képet nyújt most. A környéket fölveri a közel kétezer különböző baromfi csipogása, gágogása, kukorékolása és egyéb diskurzusa, a kertből pedig kiszorultak a sétálók, mert mindenütt hatalmas drótháló ólak vannak fölállítva, ahol a kiállítási „tárgyak” tanyáznak. A rendezési munka még serényen folyik, de holnapra, a kiállítás megnyitó napjára minden teljesen készen lesz s gazdasszonyaink és tenyésztőink gyönyörködhetnek a szebbnél-szebb baromfiakban és más szárnyas állatokban. Az országos baromfi kiállítást, mint már említettük, holnap délelőtt 11 órakor Csekonic Endre gróf fogja megnyitni ünnepiesen s a megnyitáson előreláthatólag nagy közönség lesz jelen.

— **Országos vásár Nagybecskereken.** Ma volt az első napja a nagybecskereki őszi országos vásárnak. A vásár elég élénknek mondható s különösen sok a vidéki, kik eljöttek, hogy a tél beköszönése előtt még egy s más szükséges holmit beszeressenek. Legnagyobb a választék a különféle gazdasági eszközökben és konyhaedényekben. A mi az állatvásárt illeti, az szintén elég kedvező, bár a sertések hiánya nagyon is megérzik. Délig összesen mintegy 2365 darab szarvasmarhát és körülbelül 1140 darab juhot hajtottak fel. Az árak a következőképpen állapíthatók meg: Első minőségű ökrök párja 700—800 korona, a második minőségűeké 500—600 korona. Svájci tenés első minőségű darabja 240—300 korona, a második minőségűeké pedig 200—240 korona. A magyar fajta tehének darabja átlag 240 korona. Az első minőségű juhok párja 32—36 korona, a

másodminőségűeké pedig átlag 25 korona. A ló-vásárt csak holnapután fogják megkezdeni, amely előreláthatólag szintén kedvező lesz. A kirakó vásár szombat délután, illetve vasárnapon kezdődik.

— **A hervadás.** Ameddig a szem ellát, mindenütt hervadás van. A kopár tarlókon őszi szél sivit, az erdő utjait hulló levelek takarják, elviritott a rozmarin, szegfű, muskátli, orgonavirág és a rózsza s velük együtt eltűnt a nyár is. Elmult a sárga szalmakalapok, fehér batiszt ruhák évadja s szívesen öltjük már magunkra a melegebb ruhát. A levelhullató őszi hatása egyébként nem a városban látható igazán, hanem künn a kis falvakban, ahol most van javában az őszi takarítás. És elkövetkezett a kukoricafosztás ideje is. Ez faluhelyen az őszi hangverseny-szezon, amikor minden portán nótászó hallik. Este, mikor a hold sarlója már fölragyog az égboltozaton, összegyűlnek a szomszédokból a leányok és legények s munka közben öreg estig dalolják a szebbnél-szebb szomorú nótákat. Mert úgy illik, hogy hervadáskor csak a szomorú őszi nóták járják.

— **Fizetés hamis váltóval.** Alexics Lázár nagybecskereki puskműves a napokban a csendőrségen járt, a hol elpanaszolta, hogy nemrégiben két ismeretlen ember nála járt Broskó Mária nagybecskereki fegyverkereskedőné üzletében, a hol egy két csöví lanchaster vadászfegyvert vásároltak 120 koronáért. A két ember pénz helyett váltóval fizetett, amely váltóról később kitudott, hogy hamis nevek szerepelnek rajta. A csendőrség a nyomozást azonnal folyamatba helyezte s sikerült is a csalókat Cserhanszky Vitályos és Stevin Sándor szerbíttebei lakosokban elcsipni, akik eleinte tagadták tettüket, de miután a fegyvert is megtalálták náluk, beismerték, hogy tényleg ők követték el a csalást, miéért is nagybecskereki kir. ügyészség megindította ellenük az eljárást.

— **Lopás boszúból.** Gyűlvezán Dusan csenei földműves nemrégiben az ottani község-házán elpanaszolta, hogy a mult hét egyik napján este ismeretlen tolvajok jártak nála s míg ő aludt, addig a padlásról 200 kilogramm búzát, mintegy 100 kiló lisztet loptak el, majd behatoltak a szobába is, a honnan egy zártlan fiókból 28 korona készpénzt vittek el s a zsákmányt elszerveetlenül megugrottak. A panaszos gyanúja a vele vadházasságban élő Rajkó Krisztinára esett, a hol a csendőrok nyomban házkutatást tartottak s ekkor találtak is nála vagy 80 kiló búzát, az asszony azonban tagadta, hogy a búzán kívül egyébét is lopott volna. A kihallgatás folyamán Rajkóné azt mondotta, hogy a lopást boszúból követte el, mert Gyűlvezán elűzte őt a háztól. A tolvaj asszony ellen persze megindították az eljárást.

— **Vásár.** Lugos város rendőrkapitánysága átíratban értesíti városunk közönségét, hogy a legközelebbi lugosi országos vásár e hó 16-án kezdődik és 18-áig tart.

Remény, valóság, barátság és hála. A remény az emberiség életető eleme, az orvosi tudomány legtöbbszőr a remény megvalósítása. Valóságban az orvosok nem csak gyógyítják az emberiséget, hanem igaz barátaink is. Ezért majdnem minden egyes ember hálával tartozik orvosának. Így kerül egymás mellé a remény, valóság, barátság és hála különböző fogalma. Az orvosszövetség sorsjátéka is nagy reményekkel tölt el bennünket, mert a valóságban igen nagy nyerevények kerülnek kisorsolásra csekély egy korona ellenében s hazánk orvosainak barátságát legjobban úgy hálálhatjuk meg, ha az Orvos-szövetség által rendezett Orvos-sorsjáték sorsjegyeit minél tömegesebben vásároljuk. Orvos-sorsjegyek minden bankházban és dohánytözsében kaphatók.

Színház és Irodalom.

* **A postás fiu.** A posta, ez az ép oly komoly, mint nélkülözhetetlen hivatal legutóbb nagy mértékben megnyerte az operette írók rokonszenvét. Ki ne emlékeznék vissza a Postás Milka mosolygó arcára, ki bemutatójában oly kedvesen figyelmeztette a közönséget a cimbéli különbségekre. Es ugyancsak Bécsből került mihozzánk a „Postás fiu és a huga”, kiknek regényes története azonban talán a kevésbbé sikerült zene okán már sokkal kisebb érdeklődéssel találkozott minálunk. Tegnap végül egy angol postás fiuhoz volt szerencsénk, kinek kalandjai Európa, Amerika s a határos koronaországok lakói gabalyítják össze, de hogy voltaképpen mit akarnak ezek a tisztelt urak és hölgyek, azt a leggondosabb kutatás után sem tudná megmondani a hallgató.

Ami azonban nem zárja ki azt, hogy a nevezett urak és hölgyek hol kórusban, hol hármásban ne énekeljenek s a mellett vig táncba ne kezdjenek, valahányszor a zenekar megszólal. Teljes őszinteséggel elmondhatjuk, hogy a „Postás

fiu* librettójánál bárgyubbát és érthetlenebbet nem ismerünk s hogy a zenéje, bár erősen támaszkodik elismert és kipróbált mesterek műveire, még sem tarthat számot népszerűsége.

Balla Kálmán mint igazgató, rendező, színész és táncos, elkövetett mindent, hogy a darabot érvényre emelje s valóban nem az ő hibája, hogy ez nem sikerült. Ő volt tegnap az egyetlen, aki remek tánc után zajos tapsot kapott. A címszerepet Vitéz Róbert játszotta, kitünő tanujelét adván annak, hogy a társulat benne diszkrét, finom komikust bír. Hogy ezzel a szereppel nagyobb hatást nem lehet elérni, az nem az ő hibája. Lányi Edit kedvtelen játékkal teljesen elejtette szerepét, ellenben Lévy Margit csinos énekeért és grációzus táncáért tapsot kapott. Igen temperamentumosan adta P. Tóváry Anna Tómy anyja szerepét, Radnay Zsuzsika pedig kacagató kómikummal érdemelte ki a hallgatóság tapsait. Ugyancsak dicsérettel kell megemlékeznünk Peterdy Etus ügyes táncáról, továbbá Tihanyi Miklósról, Peterdy Sándorról, Szénássy Györgyről, Bodrogy Lináról, Czakó Vilmosról, Áldory Lászlóról, kik a többi szereplőkkel karöltve igyekeztek nem mindig könnyű feladatuknak megfelelni, a táncok betanításáért Láposy Gusztávot, a zenekar precíz vezetéséért Kubes karnagyot illeti az elismerés. Dicsérettel kell ezuttal is megemlékeznünk a fényes jelmezokről, Balla szép diszleteiről, valamint a gyors és szakszerű rendezésről.

A közönség az utolsó helyig töltötte meg a színházat.

* „Monna Vanna” pénteki előadására a kedvezményes jegyek nem érvényesek.

* „Cornevillei harangok.” Planquettének, a tavaly elhunyt hírneves francia zeneszerzőnek legbájosabb regényes operettjét eleveníti fel Balla igazgató szombaton este — egészen új betanulással — fényes kiállításal. A főbb szerepeket Lévy Margit, Lányi Edit, Viola József, Tihanyi Miklós, Vitéz Róbert és Virágh Ferenc játsszák.

* A Budapesti Napló nemcsak keletkezésének történetében új és eredeti, de a közönség szimpátiáinak gyors felkeltésében is eddig nem látott példát mutat. A Budapesti Naplónak friss és megbízható értesülései, lelkes, temperamentumos, komoly, tartalmas, hatásukban valóságos szenzációs politikai cikkei, a melyek nyomtatékossá teszik a politikai sulyra döntő jelentőségű újság véleményét, tárcarovatának magas irodalmi színvonalát, gazdag informatív anyaga, kitünő értesülései, kimerítő, ötletes, változatos, eleven rovatai s mindenrendű közleményeinek változatossága és folyton gyarapodó bősége: napról-napra ékes-szólan tanuskodnak arról, hogy a Budapesti Napló fényesen megfelel a legvérmesebb várokozásnak is. A Budapesti Napló szerkesztősége és olvasó közönsége közt páratlanul meleg és szíves viszony fejlődött ki. Naponkint jelentkezik ez a Szerkesztői üzenetek rovataiban. A Budapesti Napló szerkesztősége nem csalódott önbizalmában és nem csalódott a közönségben, amely nagy szeretettel karolta fel ügyét az első perctől fogva. És hogy a közönség se csalódjék benne, arra vállalt, szakadatlan buzgósággal és lelkesedéssel törekszik. A szerkesztőség, amelynek belső tagjai: Vészi József főszerkesztő, Braun Sándor felelős szerkesztő, Ábrányi Emil, Clair Vilmos, Cerri Gyula, Erős Gyula, Fesz Gyula, Gergely István, Holló Márton, Horváth Elemér, Janovics Pál, Kabos Ede, dr. Kovács Jenő, Lyka Károly, Márkus József, Merkl Adolf, Molnár Ferenc, Nyitrai József, Pásztor Árpád, Roboz Andor, dr. Soltesz Adolf, Thury Zoltán, Zöldy Márton, napról-napra egész erejét, egész lelkesedését, összes hírlapírói kvalitásait viszi a harcba. Hűséges szövetségese ebben a külső munkatársak díszes serege.

* A Magyar Tanügy legújabb száma beváltja a programját, melyet a szerkesztő, dr. Lázár Béla, ígért. Kirchner Béla főigazgató, a kultuszminisztériumban e szak referense, ismerteti a kereskedelmi iskolák reformtervezetét. Az oxfordi nyári tanfolyamról beható cikk számol be. A hazai hírek fölötté gazdag rovataiban az eredeti és friss információk bősége lép meg, mely az iskolázás minden ágából beszámol a legújabb eseményekkel. A külföldi hírek kivül felöleli a lap e száma az iskolaegészségügyet, testnevelést, művészi nevelést, a legújabb irodalmat is. Bibliográfia, folyóirat, szemle, tanügyi tanácsadó egészíti ki az élenken szerkesztett folyóiratot, mely mihamar nélkülözhetetlen lapja lesz mindazoknak, akik a magyar kultúra fejlődő élete iránt érdeklődnek. A szerkesztő egyénisége biztosítéka annak hogy a lap egyoldalavá nem válik soha. Dr. Lázár Béla, mint író és kritikus, több éven át a

„Magyar Nemzet” tauügyi mellékletének szerkesztője, bizonyára megőrzi tárgyilagosságát az események regisztrálásában. Előfizetési ára 8 korona, mely összeg a kiadóhivatalba (Budapest, Nagydiófa-u. 19.) küldendő.

TÁVIRATOK.

A válság.

Széll Kálmán Budapest.

Budapest, október 8. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből táviratozzák, Széll Kálmán ma Budapestre utazott és itt érintkezésbe fog lépni a vezető politikusokkal a helyzet kibonyolítása érdekében.

A képviselőház ülése.

Budapest, október 8. (A „Torontál” eredeti táv.) A függetlenségi és 48-as párt a szegedi események miatt a képviselőházat szombatra, vagy hétfőre össze akarja hívni.

Megsemmisített adómegettagadás.

Budapest, október 8. (A „Torontál” eredeti táv.) Hajdúvármegye tudvalevőleg megtiltotta közegeinek, hogy az ex-lexben állami adót elfogadjanak. Khen-Héderváry Károly gróf, mint belügyminiszter, a vármegye határozatát megsemmisítette, kimondván, hogy a vármegye törvényhatósága törvényes jogkörét tullepte.

Kápolnaszentelés Bécsben.

Budapest, október 8. (A „Torontál” eredeti táv.) Bécsből táviratozzák: Ma szentelték fel ünnepélyesen a Brigittakápolnát. A folszentelésen a király is jelen volt.

Frigyes főherceg ezüstlakodalma.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál” eredeti távirata.) Pozsonyból táviratozzák: Frigyes főherceg és feleségének ezüstlakodalma alkalmából, melyet a főhercegi pár Bécsben ünnepel meg, ma az egész várost fellobogózták és a római hatolikus templomban ünnepi misét tartottak.

A nagyváradi püspök beiktatása.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál” eredeti táv.) Nagyváradról táviratozzák: Ma délelőtt volt nagy ünnepségek között Szmeccsányi Pál nagyváradi róm. kath. püspök beiktatása. Winkler József címzetes püspök vezetésével a káptalan a püspöki rezidenciába ment a püspökért, a kit a székesegyházba kísérték. A templomban nagyszámu előkelőség gyűlt össze, azonkívül ott voltak az összes testületek és egyesületek. Az ünnepélyes mise után Fetscher kanonok felolvasta a püspök ki nevezéséről szóló királyi kéziratot, a mely után a püspök nagyhatású szentbeszédet mondott. Délben a püspöki palotában diszebed volt.

A szegedi bakák Kossuth-koszorúja.

Szeged, október 8. (A „Torontál” eredeti távirata.) A szegedi visszatartott bakák nevében Kossuth Lajos szobrára tett koszoru ügyében a legszélesebb körű vizsgálat folyik. Hir szerint tényleg kiderült, hogy a koszoru az öreg bakáktól eredt s még az aradi hadgyakorlatok alkalmával borozgatás közben elhatározták, hogy ilyen módon tüntetni fognak visszatartásukért. A legényeket Langer és Székely altisztek bujtogatták volna fel külső ösztönözésre s a katonai hatóság mindkettőjüket fogságba helyezte. A város és a polgárság egyébként nyugodt.

Budapest, október 8. (A „Torontál” ered. táv.) A szegedi bakák koszorúja ügyében a belügyminisztériumhoz még mindig nem érkezett részletes jelentés. A minisztériumban az a vélemény uralkodik, hogy ugy a város tanácsa, mint a rendőrkapitány helytelenül bírálták meg az eseményt s nem ismerték föl azt, hogy

itt nem kegyeleti tény történt, hanem demonstráció a katonaság ellen, a miért a városi hatóság a legerősebb megrovás alá esik. Különben Khen-Héderváry gróf mint belügyminiszter a város panaszát nyomban el fogja intézni.

Nagy robbanás Budapest.

Budapest, október 8. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Károly-körút és a Király-utca sarkán lévő Orczy-féle házban Kállay nagykereskedőnek pincéjében elraktározott petroleum és benzin ma délelőtt felrobbant. A robbanás megsemmisítette az egész házat, az összes ablakok betörttek, sőt a falak is megpedeztek. A robbanásból természetesen tűz is támadt, mire az óriási épületben lakók között iszonyu rémület támadt s jajszékelve futottak ki lakásaikból. Sokan összekapkodták értéktárgyaikat s úgy szaladtak ki az utcára. A veszedelem hírére az összes kerületek tűzoltósága kivonult s csakhamar sikerült a tüzet lokalizálni, úgy, hogy nagyobb baj nem történt.

Határidő-üzet.

Budapest, október 8. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai tőzsdén az árak kissé emelkedtek. Déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	7.56—
Buza (áprilisra 1904.)	7.66—
Tengeri (májusra 1904.)	5.25—
Zab (októberre)	5.34—
Rozs (októberre)	6.20—

VÁROSI SZÍNHÁZ.

Nagybecskerek, csütörtök, október hó 8-án:

Ujdonság! Itt másodszor! Ujdonság!

X. ASSZONY.

Bohózat 3 felvonásban. Írták: Gavauet és Berr. Fordította: Molnár Ferenc.

Személyek:

Bidoulet	Virágh Ferenc
Philippe Ardolet	Balla Kálmán
Folquet	Tihanyi Miklós
Pascal Bernard	Szénássy György
A spanyol	Vitéz Róbert
Julien	Tihanyi Vilmos
A parancsnok	Czakó Vilmos
A doktor	Áldory László
Rendőrtiszt	Völgyi Rezső
Germaine	Tarján Irma
Arsione	Kantay Teréz
Jaqueline	Peterdy Etus
Marguerite	Radnay Zsuzsika

Kezdeté 8 órakor.

Holnap, péntek, október hó 9-én:

Ujdonság! Itt először! Ujdonság!

Monna Vanna.

Dráma 3 felvonásban. Irta: Maeterlinck.

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1903. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:
Temesvár, Verseez, Zsombolyáról: délelőtt 9 óra 33 p.
Pancsováról: délután 5 óra 55 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 22 p.; délután 4 óra 35 p.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 53 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:
Zsombolyáról, Verseezről, Alibunárról és Temesvárról: este 7 óra 15 p.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 28 p.
Pancsováról: reggel 7 óra 23 p.
Zsombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p.; este 6 óra 55 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:
Zsombolya, Temesvár, Verseezre: délután 4 óra 45 p.
Pancsovára: délelőtt 8 óra 23 p.; délután 6 óra 20 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 11 óra 12 p.; este 6 óra 46 p.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:
Temesvár, Verseez, Antalfalva—Pancsova és Alibunárra: reggel 3 óra 33 p.
Zsombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 3 óra 53 p.; délután 5 óra 10 p.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délelőtt 11 óra 33 p.

Alaptőkéje K. 400.000.

Tartalékjai 1902. végével K. 305.591.

A Nagybecskereki Takarékpénztár

(alapított 1872-ben)

e l f o g a d

takarék-betéteket

kamatozás végett a legelőnyösebb visszafizetési módzatok mellett,

engedélyez

jelzálog-kölcsönöket

Torontálvármegyében fekvő földbirtokokra

és pedig

a) kamatozó kölcsönöket

a kölcsönösszeg nagysága szerint $4\frac{3}{4}\text{--}5\frac{1}{2}\%$ -ra

10–50 évre

b) törlesztéses (annuitási) kölcsönöket

10–50 évre.

A kölcsönök árfolyamlevonás nélkül, tehát teljes összegben készpénzben folyósítatnak.

Bemutatandó a t'ekkönyvi kivonat és a kataszteri birtokivmásolat.

Felvilágosítással — levelezés útján is — készséggel szolgál

az igazgatóság.

Torontálmegye perjamosi járás főszolgabírájától.
4388. sz. 1903. 799-3.1

Pályázati hirdetmény.

720 korona évi fizetéssel rendszerezett Szent-Péter községi írnoki állásra pályázatot hirdetek.

Felbivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy folyamodványukat folyó évi október hó 18-áig hozzám adják be.

Perjamos, 1903. évi október hó 2-án.

Gyertyánffy,
főszolgabíró.

SOK PÉNZT!
1000 koronát is havonta szerezhet bárki becsületes uton. (Mellékkezesetképpen is.)
Bővebb felvilágosítást következő címen kell kérni:
„Reell 72“
Annoncen-Abteilung des „Merkur“
Stuttgart, Bergstrasse.
(518-62.48)

126003/903. M. kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

Alulírott igazgatóság a magyar királyi államvasutak részére az 1904. évben, illetőleg 1906. év végéig szükséges mintegy 1500 métermáza bukkfakátrányolaj szállítást biztosítani kívánván, ezennel pályázatot hirdet.

Az ajánlati minta, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módzatok, valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magyar királyi államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest Andrássy-ut 73. sz. II. em. 43. ajtó) kaphatók.

A szabályszerűen kiállított, ivenkint egy koronás magyar királyi okmánybéllyel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb *folyó évi október hó 20-ig déli 12 óráig* a magyar királyi államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál benyújtandók, vagy postán odaküldendők és a boríték ezen külcimmal látandó el: „Ajánlat 126003/903. számhoz.“

Ugyanezen időpontig átadandók ugyanott a kötelező minőségi minták is.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott anyag értékének 5% legkésőbb f. évi október hó 19. déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Budapest, 1903. évi szeptember hóban.

Az igazgatóság.
(Utánnomás nem díjazatik.)

**JÉG-
eladás
GEIGER
telekkönyvvezetőnél
Alkotmány-utca.** (794-3.3)

Szeged—nagykikinda—nagybecskerek h. é. vasut.

Érvényes: 1903. évi október hó 1-étől.

Oda				Szeged—Karlova—Nagy-Becserek.				Vissza			
Sz.-v. 4402 I-III.	Sz.-v. 4404 I-III.	Sz.-v. 4406 I-III.	V.-v. 4414 I-III.	8.				V.-v. 4413 I-III.	Sz.-v. 4405 I-III.	Sz.-v. 4403 I-III.	Sz.-v. 4401 I-III.
6501010	815	—	290	ind. Budapest ny. p. u.	—	—	—	125	—	740	715
9161134	935	—	351	„ Czegléd	—	—	—	1206	—	621	453
10261205	1009	—	426	„ Kecskemét	—	—	—	1131	—	548	821
10481230	1035	—	453	„ Kis-Kun-Félegyháza	—	—	—	1104	—	522	717
1227	1120	—	407	„ Szeged-Rókus	—	—	—	1090	—	426	221
145	1201	—	606	ind. Szeged	—	—	—	834	—	357	1232
155	1211	—	618	érk. Szőregh	—	—	—	820	—	345	1220
156	1212	—	619	ind. Szőregh	—	—	—	819	—	344	1219
203	1220	—	629	*Ó- és Uj-Szt.-Iván	—	—	—	810	—	335	1211
217	1232	—	645	*Gyála	—	—	—	754	—	323	1157
224	1239	—	700	Szerb-Keresztur	—	—	—	745	—	315	1149
248	105	—	735	Törökkanizsa	—	—	—	720	—	257	1130
302	119	—	755	Szanád	—	—	—	649	—	235	1110
312	128	—	821	Csóka	—	—	—	635	—	224	1059
325	141	—	840	Tisza-Szt.-Miklós	—	—	—	604	—	210	1044
339	155	—	904	Pádé	—	—	—	545	—	155	1029
353	209	—	920	*Esztermajor	—	—	—	522	—	138	1013
405	221	—	937	↓ Bozsár	—	—	—	508	—	127	1001
415	231	—	948	érk. Karlova (9.)	—	—	—	455	—	115	949
V.-v. 4412 I-III.	—	—	1031	érk. Nagy-Kikinda (9.)	—	—	—	350	—	1158	Vv. 4411 I-III.
350	155	—	718	ind. Nagy-Kikinda (9.)	—	—	—	—	—	841	149
444	246	802	—	ind. Karlova (9.)	—	—	—	—	754	100	928
459	256	812	—	Beodra	—	—	—	—	745	1251	918
510	306	822	—	*Vincezeér	—	—	—	—	735	1241	906
558	327	845	—	Török-Becse-Aracs	—	—	—	—	715	1221	843
626	345	903	—	Kumán	—	—	—	—	657	1203	754
647	404	922	—	Melencze	—	—	—	—	643	1149	735
705	420	938	—	Elemér	—	—	—	—	622	1128	708
722	435	953	—	érk. Nagy-Becserek (1. 2.)	—	—	—	—	607	1112	645
1213	920	—	—	érk. Pancsova-Józsefváros (2.)	—	—	—	—	—	—	150
—	620	—	—	érk. Szécsány (1.)	—	—	—	—	—	802	—

Oda				Nagy-Kikinda—Karlova.				Vissza			
V.-v. 4512 I-III.	Sz.-v. 4502 I-III.	Sz.-v. 4504 I-III.	Sz.-v. 4506 I-III.	9.				Sz.-v. 4501 I-III.	Sz.-v. 4503 I-III.	Sz.-v. 4505 I-III.	V.-v. 4511 I-III.
6501010	—	815	290	ind. Budapest ny. p. u.	—	—	—	—	125710	740	715
—	980	—	410	ind. Temesvár-Józsefváros	—	—	—	817	—	531	—
350	1158	155	718	ind. Nagy-Kikinda	—	—	—	624	841	149	1031
413	1220	221	738	ind. *Valom	—	—	—	558	821	123	1005
429	1235	239	752	érk. Karlova (8.)	—	—	—	540	806	105	953
834	357	—	1232	érk. Szeged (8.)	—	—	—	145	—	—	606
722	—	435	953	„ Nagy-Becserek (8.)	—	—	—	—	607	1112	645
1213	—	920	—	„ Pancsova-Józsefváros (8. 2.)	—	—	—	—	—	—	150

ANNA JÓZSEF
orvosilag vizsgázott masseur és
tyukszeműtő
ajánlja magát a n. é. közönség
b. figyelmébe.
Lakik: Batthyányi-utca 10. sz.
(789-2.2)

1085. sz. 1903. 796-2.2

Versenyárgyalási hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter ur rendeletére a Temes folyó alsó szakaszán a Duna folyamot Oppova községnél összekötő „Dunaváz“ vízfolyás elzárásához szükséges

- 1. 329.0 m³ terméskő és
- 2. 568.0 m³ törmelék

szállításának vállalati uton való biztosítása céljából a temesvári m. kir. folyammérnöki hivatal helyiségében f. évi október 17-én d. e. 10 órakor nyilvános zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

Felhivatnak ennél fogva ajánlkozni óhajtók, hogy szabályszerűen kiállított és az ajánlati összeg 5 százalékának megfelelő, valamelyik m. kir. adóhivatalnál letett bánatpénzről szóló letéti nyugtával ellátott és a borítékban ajánlatként megjelölt zárt ajánlataikat a kitűzött napon délelőtt 9 1/2 óráig nevezett hivatalhoz nyújtsák be, a hol az ezen szállítást szabályozó általános és részletes vállalati feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők, nemkülönben az ajánlati költségvetési minta is díjtalanul átvehető.

Temesvár, 1903. szeptember hó.
M. kir. folyammérnöki hivatal.

Pénzt, sok pénzt,
havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül.
Küldje be címét E 978 jellege alatt a következő címre: **Annoncen-Abteilung des „Merkur“ Mannheim,** Meerfeldstrasse. (774-52.9)

Elsőrendű tüzifa.
Valódi porosz
SZALON KÖSZÉN
a Wildensteinsegen-Richterhof-féle bányából.
Legjobb faszén.
Kaphatók:
KURLÄNDER IMRE
fakereskedőnél
a Kurländer-udvarban, Gizella-part 2766. sz. — Telefon 89. sz.
Továbbá a fatelepen, Korona-utca 585/II. — Telefon 35. sz.